

Fernando Villalonga
Fundación Telefónica

Jo no sóc lingüista; sóc diplomàtic, encara que mantinc una mica de relació amb el món de l'educació, perquè quan estàs al davant d'una conselleria com és la d'Educació has de tractar el món de la cultura, i de la llengua... De tota manera, quan em van proposar de participar ací, vaig atrevir-me a acceptar i de seguida ho vaig comentar a un amic, que va faltar la setmana passada, Àngel Martínez Municio. Municio era membre de la Reial Acadèmia Espanyola de Ciències i va ser un impulsor molt important en tot allò que fa referència a la translació del llenguatge científic —que normalment ve del món anglosaxó— al diccionari de la Reial Acadèmia Espanyola. Em vaig preparar una conferència, «Lingüística, tradició i canvi normatiu» —tal com se m'havia proposat—, però he decidit no llegir els fulls previstos, perquè jo no sóc ni filòleg ni lingüista. Crec que si hi ha coses que sobren al País Valencià són pseudofilòlegs i pseudolingüistes, que ens han portat de cap i ens han qüestionat absolutament les nostres arrels des de posicions poc científiques. Per tant, no m'atrevisc a llegir un text que no està fet per mi i sobre el qual tampoc en sóc expert.

Així és que, en lloc de fer la conferència com a filòleg, sí que m'agradaria compartir amb tots vostès algunes impressions que he tingut sobre el tema de la nostra llengua i algunes experiències que vaig viure quan vaig ser conseller d'Educació, Ciència i Cultura a la Generalitat Valenciana; experiències i impressions que potser resulten polèmiques en un moment preelectoral; però desgraciadament el tema de la llengua continua sent polèmic en aquest país i deuria deixar de ser-ho sobretot en espais com aquest, la Universitat, espai amb legitimitat científica per parlar de llengua.

Algunes d'aquestes impressions i experiències que vull transmetre són conflictives, no intenten ser partidistes ni electoralistes, sinó que són crítiques com a ciutadà compromès amb la seua terra, amb els seus, per haver format part de la Generalitat Valenciana en un moment molt important com va ser l'accés del Partit Popular a la Generalitat per primer cop.

Bé, a mi, després d'aquestes reflexions que us faré, m'agradaria encetar un diàleg entre tots, un intercanvi —jo crec que és molt més interessant del que us puc dir—, en el qual podrem xarrar sobre la posició de la Generalitat fins ara i de les diferents autoritats respecte al tema de la llengua i de la seua unitat.

Vaig llegir fa poc, al setmanari d'informació general *El Temps*, un article amb motiu del 70è aniversari de les *Normes* de Castelló referent al rerefons de l'acord del 1932 en relació amb una adquisició que va fer la Conselleria sobre un epistolari d'Adolf Pizcueta. Adolf Pizcueta era un home que estava a prop de la meua família, secretari d'Ignasi Villalonga, i va ser la connexió que va tindre Villalonga ací quan ell era a Madrid. Aquestes cartes i documents que ha comprat la Conselleria a la família d'Adolf Pizcueta, referides al procés de preparació i consens de les *Normes* de Castelló, ofereix noves perspectives sobre la gènesi d'aquest acord que ha sigut transcendental per a la unificació ortogràfica del conjunt del territori de parla catalana.

Bàsicament, les cartes provenen de Carles Salvador i de totes les patums de les *Normes* de Castelló: Pizcueta, Huguet, Revest, el seguidor de Fabra, i Carles Salvador, i de les pors de l'Institut d'Estudis Catalans, de Fabra, perquè un acord com el de les *Normes* de Castelló pogués significar algun tipus de secessionisme lingüístic. Pizcueta resumeix en tota la seua literatura epistolar la situació prèvia a la signatura de les *Normes*, constatant l'existència d'un autèntic «campe qui puga» on cada escriptor i cada entitat escrivia segons els seus propis criteris. Però per a Pizcueta, hi havia un problema més greu: la manca d'acceptació per part de la totalitat del món que es presumia valencianista als inicis del nacionalisme polític i el dilema següent: o la llengua era una amb Catalunya i Mallorca (i calia acostar els parlars) o, sinó, calia reformar-lo. Per això Pizcueta, que va ser impulsor de les *Normes* de Castelló, va procurar, des del principi, posar-se en contacte amb tots els grups valencianistes. S'havia intentat fins i tot crear una acadèmia de la llengua a València. Eixa idea va ser publicada al butlletí d'Acció Valenciana el 15 de maig¹ de l'any 30, i Pizcueta, encara que no ho tenia clar, procurà tallar-la d'arrel i va desviar el tema cap a la discussió sobre la unificació ortogràfica.

En la seua intervenció, assenyala les moltes susceptibilitats existents sobretot a la ciutat de València mentre que a Castelló, que era l'altre nucli fort del valencianisme polític, literari i cultural de l'època, la Societat Castellonenca de Cultura ja havia declarat que acceptava les normes de Pompeu Fabra. Malgrat això, Pizcueta pensava que la Castellonenca podria funcionar com a entitat neutral millor que no cap altra a València, justament per la mateixa distància geogràfica de tot el conflicte. Hi havia també un perill, no només del secessionisme d'algunes entitats culturals valencianistes, sinó que hi havia el perill de despertar la por a Barcelona a una possible secessió amb les reticències que això creava a l'IEC. El mateix Pompeu Fabra va dir a Pizcueta, en una de les cartes recuperades per la Conselleria, que «el que aneu a fer és molt arriscat», i en qualsevol cas, es mostra partidari que si les *Normes* de Castelló són aprovades, s'haurien de donar dues condicions: que no s'haurien de publicar o publicitar i haurien de ser provisionals. No es va complir el primer, però el segon sí.

---

1. Al qüestionari «Vers la creació d'una acadèmia de la llengua», que hi proposa la redacció de la revista, Teodor Llorente i Falcó i el pare Lluís Fullana s'hi manifesten favorables a crear una tal institució acadèmica.

D'altra banda, Fabra els aconsella que procuren allunyar-se tan poc com sia possible del sistema de l'IEC i els proposa que li facen arribar abans les propostes que pretenguen adoptar per tal de donar la seua opinió. El paral·lelisme amb l'actualitat és evident i ens fa plantejar-nos si necessitem repetir un altre cop tot el procés històric.

No existeix a les cartes la resposta que li va fer arribar a Fabra però no hi ha dubte que va ser tranquil·litzadora perquè després no hi va haver cap protesta de l'IEC, ans al contrari, hi va haver un suport claríssim, perquè les *Normes* de Castelló van significar clarament la unificació de la llengua catalana.

Les *Normes*, efectivament, havien de tenir un caràcter provisional i, de fet, com diu Pizcueta, amb els anys van evolucionar cap a les que regeixen el món cultural de la nostra comunitat lingüística. Per sectors, també, Pizcueta es refereix a territoris, la qual cosa deixa clar l'objectiu de les *Normes*, almenys en el pensar d'un dels impulsors d'aquestes que és Pizcueta, i la finalitat de les *Normes* va ser facilitar la unificació lingüística del català i aconseguir de manera dissimulada l'adopció de les *Normes* de l'IEC dissenyades per Fabra per a tots els escriptors i entitats valencianes.

Per tant, les *Normes* de Castelló van ser la fi d'un conflicte lingüístic, van ser unes normes molt bàsiques, i són unes normes que en setanta anys s'han desenvolupat propiciant un model, el model de l'IEC, el model del butlletí oficial de la Generalitat i de la Conselleria de Cultura, fins ara.

A més d'aquestes dues conclusions —la provisionalitat i la unificació lingüística del català—, les *Normes* foren possibles perquè es van fer a Castelló; a València haguera sigut impossible. Si Castelló va donar lloc a les *Normes* de Castelló i a la unificació del català, no podria ser Castelló la seu de la nova Acadèmia Valenciana de la Llengua? A Castelló no es viuen els conflictes que es viuen a València. I la ciutat de Castelló, amb més pau i més tranquil·litat, sent hereva de les *Normes* del 1932, potser seria el lloc ideal com a seu de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua.

Després de les *Normes* de Castelló, que es van desenvolupar durant el 1933 i el 1934, ve la recuperació de l'autogovern, vénen les primeres manifestacions de «Llibertat, amnistia i estatut d'autonomia»... Mentrestant, mai s'havien qüestionat aquestes *Normes*, ni per la dreta ni per l'esquerra. Però ve la por. La por a un nacionalisme d'esquerres, semblant al que havia nascut a Catalunya al principi de la transició, fa que un sector concret de la dreta al País Valencià comence a revifar el foc del secessionisme lingüístic i la xenofòbia i a qüestionar un altre cop les *Normes* del 1932 i, per tant, la unitat de la llengua catalana.

Fins aleshores no hi havia hagut cap problema. Els alcaldes franquistes presentaven a l'Ajuntament de València el diccionari Alcover-Moll; Joan Fuster i Vicent Andrés Estellés escriuen al diari *Las Provincias*, un diari que esdevindria amb la seua directora al front, la veu mediàtica secessionista que va utilitzar la identitat de la nostra llengua per als seus fins polítics. Es va crear la «batalla de València» i, per tant, el fet de qüestionar-se la unitat de la llengua catalana un altre cop entre sectors molt importants castellanitzats. Però he de dir, encara que no ho

digueren en veu alta, i no parlaren de l'IEC, que la normativa que es va emprar a la Generalitat des del principi va ser la normativa de l'IEC, que feia servir la Conselleria d'Educació i Cultura i la mateixa Presidència de la Generalitat, tant el Partit Socialista del País Valencià (PSPV) com el Partit Popular (PP). Jo, quan vaig arribar a la Conselleria, ho vaig tindre molt clar i Eduardo Zaplana també; no va voler canviar cap norma, al contrari, va ser la normativa de l'IEC la que s'aplicava a tota la Generalitat, al sistema d'ensenyament, al *Diari Oficial de la Generalitat Valenciana*. Potser ningú deia el que s'estava fent, però a les institucions públiques valencianes ho varen aplicar.

La meua experiència, en eixe sentit, va ser una experiència dura, una greu errada que va cometre una gent important com és Eliseu Climent, que ha sigut un activista cultural gràcies al qual s'ha mantingut la flama viva de la literatura en català, en molts casos, a la ciutat de València. Eliseu va creure que l'arribada del PP significaria la fi de la llengua; segurament no ha significat cap impuls, però de cap manera significava la fi de la llengua ni cap atac directe. Es va muntar una manifestació uns dies abans de les eleccions i es va enemistar directament amb el president de la Generalitat i em consta que no hi ha hagut cap diàleg des d'aleshores.

Però bé, la cosa més greu va ser l'entrada al Parlament d'un partit, Unió Valenciana (UV), que era un reducte d'eixe secessionisme manipulat des d'algunes parts de la dreta i, a més, el fet de la coalició de govern entre UV i el PP. Eduardo Zaplana va tindre molt de mèrit i va aguantar molt bé contenint almenys un desig d'UV i del seu president d'aleshores, Vicente González Lizondo, la necessitat de canviar tota la normativa del català a la Generalitat. Hi van haver moltíssimes pressions, sobretot per part de *Las Provincias*. La normativa es va aguantar.

Jo, desgraciadament, tinc una taca en el meu passat polític, que va ser producte d'eixa coalició. En un moment de tensions entre el PP i UV, posaren damunt de la taula la ruptura del pacte de govern si no es treia el decret d'homologació automàtica dels títols de català per al món de l'ensenyament. Joan Romero, el meu predecessor, havia aprovat a l'últim Govern del PSPV l'homologació automàtica dels títols de les juntes de Catalunya i Balears amb el títol d'ensenyament de valencià. I bé, UV va dir, en unes negociacions molts dures, que trencaria l'acord si no derogàvem eixe decret. Jo vaig firmar la derogació del decret d'homologació automàtica dels cursos pensant que la situació continuaria igual perquè la Junta Qualificadora de Coneixements de València homologaria automàticament totes les peticions, com així va ocórrer després. Eixe és el moment més dur que ha tingut la unitat de la llengua en el primer govern del PP.

Després, l'altra fita és la creació de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua, que no Acadèmia de la Llengua Valenciana, i això s'ha de tindre molt clar. Jo no vaig ser partidari mai de la creació d'una acadèmia de la llengua, perquè ja existeix l'Institut d'Estudis Catalans i, a banda, una nova acadèmia sempre representa una possibilitat de secessió, que no és gens desitjable.

Però bé, el fet és que es va crear, amb el consens dels dos principals partits polítics i pel que veig l'Acadèmia Valenciana de la Llengua no ha fet cap bestiesa fins ara. De fet, jo tinc ací el text de la declaració que es va adoptar a la reunió plenària del 20 de maig en el qual es refon i es

complementa l'acord del 25 de març de 2002, pel qual s'aprova el referent normatiu del valencià, i els en llegiré algunes coses. Finalment, el resultat d'aquest acord estableix ratificar amb caràcter general que, mentre no s'aproven la gramàtica ni el diccionari (una iniciativa que em fa por també) o altres texts prescriptius de la institució, el «referent normatiu oficial del valencià, a tots els efectes, [és] el conjunt de criteris ortogràfics, gramaticals i lèxics usats en els texts i documents oficials de la Conselleria de la Generalitat Valenciana responsable de l'aplicació i del desplegament de la Llei d'ús i ensenyament del valencià des de l'aprovació d'esta llei —en 1993— fins a la data d'adopció d'este acord» (25 de març de 2002).² És a dir, això és un reconeixement —com es fan les coses en el tema de la llengua sempre, sense paraules, sense dir-ho explícitament— de l'autoritat lingüística, encara avui, de l'Institut d'Estudis Catalans i, per tant, de la correcció de les normes aprovades per l'Institut d'Estudis Catalans.

Quin és el perill que trobe jo a la feina que ha de desenvolupar l'Acadèmia Valenciana de la Llengua? En principi, cap. Una acadèmia que reconeix l'autoritat de la correcció de les normes aprovades per l'Institut d'Estudis Catalans, realment a mi no em fa por, encara que si tot seguit fa l'advertiment i diu «a fi de prioritzar i recuperar solucions lingüístiques genuïnes»...³ Està bé això de recuperar formes lingüístiques genuïnes, però si aquestes han de ser prioritzades, anem un altre cop a la disgregació de la llengua, a la dialectalització de la llengua i del valencià.

Tota acadèmia i tota universitat ha d'estudiar les formes genuïnes, les formes arrelades; però el poder polític ha de defensar sobretot, no tan sols la unitat de la llengua sinó la unificació de la llengua i això ho fa qualsevol comunitat lingüística. Ho fem els castellans, els castellano-parlants, amb Amèrica Llatina; totes les acadèmies de castellà a l'Amèrica Llatina, que van ser premiades amb el Príncep d'Astúries per la lluita i per la unitat de la llengua. Moviments secessionistes n'hi han hagut molts i precisament l'esforç que han fet les acadèmies de castellà, o espanyol, a l'Amèrica Llatina ha sigut un esforç d'unificació i no de disgregació. I per tant, a mi em fa por que eixe mot de *prioritzar* les formes locals ens porte a un trencament de la llengua catalana. I encara que està molt bé que l'Acadèmia es dedique a recuperar les formes autòctones, de l'escriptura formal i de l'educació, l'estàndard de la llengua que ha marcat l'Institut d'Estudis Catalans és el que s'ha d'aplicar. I la defensa no tan sols de l'unitarisme sinó de la unitat de la llengua ha de ser claríssima.

Després, el text que comente diu coses com les «grafies genuïnes de nombroses paraules usades pels escriptors clàssics». Tot això està molt bé, però tot això divideix una llengua comunitària que està molt dialectalitzada des de Girona fins al sud d'Alacant. Ara bé, tota aquesta tasca que ha fet l'Acadèmia Valenciana de la Llengua jo la trobe absolutament respectable, no em fa por. Crec que els membres són membres de qualitat, crec que encara que es parle poc cla-

---

2. Resolució 10/2002, de 4 d'abril, de la Presidència de l'AVL (Diari Oficial de la Generalitat Valenciana, 16 d'abril de 2002).

3. Resolució 10/2002, de 4 d'abril, de la Presidència de l'AVL (Diari Oficial de la Generalitat Valenciana, 16 d'abril de 2002).

rament, sobretot en temes de nom, ja ha arribat un moment que hauríem de parlar amb absoluta claredat.

Crec que els acadèmics han fet una bona tasca, però hi ha un perill. És el perill que ja s'ha produït en algunes institucions de la vida pública valenciana que exclouen mots valencians que l'Acadèmia diu que són correctes però que no són els lingüísticament genuïns. I bé, això és censura i va en contra de la unitat de la llengua. Si l'Acadèmia Valenciana de la Llengua diu que un mot és correcte, les institucions han d'acceptar qualsevol text que l'Acadèmia diga que és correcte i no han de vetar ni censurar textos que, en la seua correcció no s'afegeixen a eixa genuïtat lingüística plenament valenciana. A més a més, eixa genuïtat valenciana que diu l'Acadèmia tendeix a un intent d'unificació dins del dialecte valencià perquè, per exemple, quan recomana fer servir la paraula *hui* en lloc de *avui* no reconeix tampoc que en certes comarques septentrionals castellenques es fa servir la paraula *avui* i, per tant, per què estem lluitant?, per unificar un dialecte en contra de tota la unitat d'una llengua? Quin és el criteri?, el dialecte o la llengua? Són perills que van en contra de la unitat de la llengua.

I, ara, voldria acabar només dient que tenim una tasca per davant molt més important després d'aquest acord de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua, que no és ja la normativització, sinó que tenim el tema pendent de la normalització de la llengua, l'ús públic i privat del valencià en tots els àmbits de la vida social. Això sí que és important i és on hauríem de posar totes les nostres energies.

Fernando Villalonga
Fundación Telefónica

Jo no sóc lingüista; sóc diplomàtic, encara que mantinc una mica de relació amb el món de l'educació, perquè quan estàs al davant d'una conselleria com és la d'Educació has de tractar el món de la cultura, i de la llengua... De tota manera, quan em van proposar de participar ací, vaig atrevir-me a acceptar i de seguida ho vaig comentar a un amic, que va faltar la setmana passada, Àngel Martínez Municio. Municio era membre de la Reial Acadèmia Espanyola de Ciències i va ser un impulsor molt important en tot allò que fa referència a la translació del llenguatge científic —que normalment ve del món anglosaxó— al diccionari de la Reial Acadèmia Espanyola. Em vaig preparar una conferència, «Lingüística, tradició i canvi normatiu» —tal com se m'havia proposat—, però he decidit no llegir els fulls previstos, perquè jo no sóc ni filòleg ni lingüista. Crec que si hi ha coses que sobren al País Valencià són pseudofilòlegs i pseudolingüistes, que ens han portat de cap i ens han qüestionat absolutament les nostres arrels des de posicions poc científiques. Per tant, no m'atrevisc a llegir un text que no està fet per mi i sobre el qual tampoc en sóc expert.

Així és que, en lloc de fer la conferència com a filòleg, sí que m'agradaria compartir amb tots vostès algunes impressions que he tingut sobre el tema de la nostra llengua i algunes experiències que vaig viure quan vaig ser conseller d'Educació, Ciència i Cultura a la Generalitat Valenciana; experiències i impressions que potser resulten polèmiques en un moment preelectoral; però desgraciadament el tema de la llengua continua sent polèmic en aquest país i deuria deixar de ser-ho sobretot en espais com aquest, la Universitat, espai amb legitimitat científica per parlar de llengua.

Algunes d'aquestes impressions i experiències que vull transmetre són conflictives, no intenten ser partidistes ni electoralistes, sinó que són crítiques com a ciutadà compromès amb la seua terra, amb els seus, per haver format part de la Generalitat Valenciana en un moment molt important com va ser l'accés del Partit Popular a la Generalitat per primer cop.

Bé, a mi, després d'aquestes reflexions que us faré, m'agradaria encetar un diàleg entre tots, un intercanvi —jo crec que és molt més interessant del que us puc dir—, en el qual podrem xarrar sobre la posició de la Generalitat fins ara i de les diferents autoritats respecte al tema de la llengua i de la seua unitat.

Vaig llegir fa poc, al setmanari d'informació general *El Temps*, un article amb motiu del 70è aniversari de les *Normes* de Castelló referent al rerefons de l'acord del 1932 en relació amb una adquisició que va fer la Conselleria sobre un epistolari d'Adolf Pizcueta. Adolf Pizcueta era un home que estava a prop de la meua família, secretari d'Ignasi Villalonga, i va ser la connexió que va tindre Villalonga ací quan ell era a Madrid. Aquestes cartes i documents que ha comprat la Conselleria a la família d'Adolf Pizcueta, referides al procés de preparació i consens de les *Normes* de Castelló, ofereix noves perspectives sobre la gènesi d'aquest acord que ha sigut transcendental per a la unificació ortogràfica del conjunt del territori de parla catalana.

Bàsicament, les cartes provenen de Carles Salvador i de totes les patums de les *Normes* de Castelló: Pizcueta, Huguet, Revest, el seguidor de Fabra, i Carles Salvador, i de les pors de l'Institut d'Estudis Catalans, de Fabra, perquè un acord com el de les *Normes* de Castelló pogués significar algun tipus de secessionisme lingüístic. Pizcueta resumeix en tota la seua literatura epistolar la situació prèvia a la signatura de les *Normes*, constatant l'existència d'un autèntic «campe qui puga» on cada escriptor i cada entitat escrivia segons els seus propis criteris. Però per a Pizcueta, hi havia un problema més greu: la manca d'acceptació per part de la totalitat del món que es presumia valencianista als inicis del nacionalisme polític i el dilema següent: o la llengua era una amb Catalunya i Mallorca (i calia acostar els parlars) o, sinó, calia reformar-lo. Per això Pizcueta, que va ser impulsor de les *Normes* de Castelló, va procurar, des del principi, posar-se en contacte amb tots els grups valencianistes. S'havia intentat fins i tot crear una acadèmia de la llengua a València. Eixa idea va ser publicada al butlletí d'Acció Valenciana el 15 de maig¹ de l'any 30, i Pizcueta, encara que no ho tenia clar, procurà tallar-la d'arrel i va desviar el tema cap a la discussió sobre la unificació ortogràfica.

En la seua intervenció, assenyala les moltes susceptibilitats existents sobretot a la ciutat de València mentre que a Castelló, que era l'altre nucli fort del valencianisme polític, literari i cultural de l'època, la Societat Castellonenca de Cultura ja havia declarat que acceptava les normes de Pompeu Fabra. Malgrat això, Pizcueta pensava que la Castellonenca podria funcionar com a entitat neutral millor que no cap altra a València, justament per la mateixa distància geogràfica de tot el conflicte. Hi havia també un perill, no només del secessionisme d'algunes entitats culturals valencianistes, sinó que hi havia el perill de despertar la por a Barcelona a una possible secessió amb les reticències que això creava a l'IEC. El mateix Pompeu Fabra va dir a Pizcueta, en una de les cartes recuperades per la Conselleria, que «el que aneu a fer és molt arriscat», i en qualsevol cas, es mostra partidari que si les *Normes* de Castelló són aprovades, s'haurien de donar dues condicions: que no s'haurien de publicar o publicitar i haurien de ser provisionals. No es va complir el primer, però el segon sí.

---

1. Al qüestionari «Vers la creació d'una acadèmia de la llengua», que hi proposa la redacció de la revista, Teodor Llorente i Falcó i el pare Lluís Fullana s'hi manifesten favorables a crear una tal institució acadèmica.

D'altra banda, Fabra els aconsella que procuren allunyar-se tan poc com sia possible del sistema de l'IEC i els proposa que li facen arribar abans les propostes que pretenguen adoptar per tal de donar la seua opinió. El paral·lelisme amb l'actualitat és evident i ens fa plantejar-nos si necessitem repetir un altre cop tot el procés històric.

No existeix a les cartes la resposta que li va fer arribar a Fabra però no hi ha dubte que va ser tranquil·litzadora perquè després no hi va haver cap protesta de l'IEC, ans al contrari, hi va haver un suport claríssim, perquè les *Normes* de Castelló van significar clarament la unificació de la llengua catalana.

Les *Normes*, efectivament, havien de tenir un caràcter provisional i, de fet, com diu Pizcueta, amb els anys van evolucionar cap a les que regeixen el món cultural de la nostra comunitat lingüística. Per sectors, també, Pizcueta es refereix a territoris, la qual cosa deixa clar l'objectiu de les *Normes*, almenys en el pensar d'un dels impulsors d'aquestes que és Pizcueta, i la finalitat de les *Normes* va ser facilitar la unificació lingüística del català i aconseguir de manera dissimulada l'adopció de les *Normes* de l'IEC dissenyades per Fabra per a tots els escriptors i entitats valencianes.

Per tant, les *Normes* de Castelló van ser la fi d'un conflicte lingüístic, van ser unes normes molt bàsiques, i són unes normes que en setanta anys s'han desenvolupat propiciant un model, el model de l'IEC, el model del butlletí oficial de la Generalitat i de la Conselleria de Cultura, fins ara.

A més d'aquestes dues conclusions —la provisionalitat i la unificació lingüística del català—, les *Normes* foren possibles perquè es van fer a Castelló; a València haguera sigut impossible. Si Castelló va donar lloc a les *Normes* de Castelló i a la unificació del català, no podria ser Castelló la seu de la nova Acadèmia Valenciana de la Llengua? A Castelló no es viuen els conflictes que es viuen a València. I la ciutat de Castelló, amb més pau i més tranquil·litat, sent hereva de les *Normes* del 1932, potser seria el lloc ideal com a seu de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua.

Després de les *Normes* de Castelló, que es van desenvolupar durant el 1933 i el 1934, ve la recuperació de l'autogovern, vénen les primeres manifestacions de «Llibertat, amnistia i estatut d'autonomia»... Mentrestant, mai s'havien qüestionat aquestes *Normes*, ni per la dreta ni per l'esquerra. Però ve la por. La por a un nacionalisme d'esquerres, semblant al que havia nascut a Catalunya al principi de la transició, fa que un sector concret de la dreta al País Valencià comence a revifar el foc del secessionisme lingüístic i la xenofòbia i a qüestionar un altre cop les *Normes* del 1932 i, per tant, la unitat de la llengua catalana.

Fins aleshores no hi havia hagut cap problema. Els alcaldes franquistes presentaven a l'Ajuntament de València el diccionari Alcover-Moll; Joan Fuster i Vicent Andrés Estellés escriuen al diari *Las Provincias*, un diari que esdevindria amb la seua directora al front, la veu mediàtica secessionista que va utilitzar la identitat de la nostra llengua per als seus fins polítics. Es va crear la «batalla de València» i, per tant, el fet de qüestionar-se la unitat de la llengua catalana un altre cop entre sectors molt importants castellanitzats. Però he de dir, encara que no ho

digueren en veu alta, i no parlaren de l'IEC, que la normativa que es va emprar a la Generalitat des del principi va ser la normativa de l'IEC, que feia servir la Conselleria d'Educació i Cultura i la mateixa Presidència de la Generalitat, tant el Partit Socialista del País Valencià (PSPV) com el Partit Popular (PP). Jo, quan vaig arribar a la Conselleria, ho vaig tindre molt clar i Eduardo Zaplana també; no va voler canviar cap norma, al contrari, va ser la normativa de l'IEC la que s'aplicava a tota la Generalitat, al sistema d'ensenyament, al *Diari Oficial de la Generalitat Valenciana*. Potser ningú deia el que s'estava fent, però a les institucions públiques valencianes ho varen aplicar.

La meua experiència, en eixe sentit, va ser una experiència dura, una greu errada que va cometre una gent important com és Eliseu Climent, que ha sigut un activista cultural gràcies al qual s'ha mantingut la flama viva de la literatura en català, en molts casos, a la ciutat de València. Eliseu va creure que l'arribada del PP significaria la fi de la llengua; segurament no ha significat cap impuls, però de cap manera significava la fi de la llengua ni cap atac directe. Es va muntar una manifestació uns dies abans de les eleccions i es va enemistar directament amb el president de la Generalitat i em consta que no hi ha hagut cap diàleg des d'aleshores.

Però bé, la cosa més greu va ser l'entrada al Parlament d'un partit, Unió Valenciana (UV), que era un reducte d'eixe secessionisme manipulat des d'algunes parts de la dreta i, a més, el fet de la coalició de govern entre UV i el PP. Eduardo Zaplana va tindre molt de mèrit i va aguantar molt bé contenint almenys un desig d'UV i del seu president d'aleshores, Vicente González Lizondo, la necessitat de canviar tota la normativa del català a la Generalitat. Hi van haver moltíssimes pressions, sobretot per part de *Las Provincias*. La normativa es va aguantar.

Jo, desgraciadament, tinc una taca en el meu passat polític, que va ser producte d'eixa coalició. En un moment de tensions entre el PP i UV, posaren damunt de la taula la ruptura del pacte de govern si no es treia el decret d'homologació automàtica dels títols de català per al món de l'ensenyament. Joan Romero, el meu predecessor, havia aprovat a l'últim Govern del PSPV l'homologació automàtica dels títols de les juntes de Catalunya i Balears amb el títol d'ensenyament de valencià. I bé, UV va dir, en unes negociacions molts dures, que trencaria l'acord si no derogàvem eixe decret. Jo vaig firmar la derogació del decret d'homologació automàtica dels cursos pensant que la situació continuaria igual perquè la Junta Qualificadora de Coneixements de València homologaria automàticament totes les peticions, com així va ocórrer després. Eixe és el moment més dur que ha tingut la unitat de la llengua en el primer govern del PP.

Després, l'altra fita és la creació de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua, que no Acadèmia de la Llengua Valenciana, i això s'ha de tindre molt clar. Jo no vaig ser partidari mai de la creació d'una acadèmia de la llengua, perquè ja existeix l'Institut d'Estudis Catalans i, a banda, una nova acadèmia sempre representa una possibilitat de secessió, que no és gens desitjable.

Però bé, el fet és que es va crear, amb el consens dels dos principals partits polítics i pel que veig l'Acadèmia Valenciana de la Llengua no ha fet cap bestiesa fins ara. De fet, jo tinc ací el text de la declaració que es va adoptar a la reunió plenària del 20 de maig en el qual es refon i es

complementa l'acord del 25 de març de 2002, pel qual s'aprova el referent normatiu del valencià, i els en llegiré algunes coses. Finalment, el resultat d'aquest acord estableix ratificar amb caràcter general que, mentre no s'aproven la gramàtica ni el diccionari (una iniciativa que em fa por també) o altres texts prescriptius de la institució, el «referent normatiu oficial del valencià, a tots els efectes, [és] el conjunt de criteris ortogràfics, gramaticals i lèxics usats en els texts i documents oficials de la Conselleria de la Generalitat Valenciana responsable de l'aplicació i del desplegament de la Llei d'ús i ensenyament del valencià des de l'aprovació d'esta llei —en 1993— fins a la data d'adopció d'este acord» (25 de març de 2002).² És a dir, això és un reconeixement —com es fan les coses en el tema de la llengua sempre, sense paraules, sense dir-ho explícitament— de l'autoritat lingüística, encara avui, de l'Institut d'Estudis Catalans i, per tant, de la correcció de les normes aprovades per l'Institut d'Estudis Catalans.

Quin és el perill que trobe jo a la feina que ha de desenvolupar l'Acadèmia Valenciana de la Llengua? En principi, cap. Una acadèmia que reconeix l'autoritat de la correcció de les normes aprovades per l'Institut d'Estudis Catalans, realment a mi no em fa por, encara que si tot seguit fa l'advertiment i diu «a fi de prioritzar i recuperar solucions lingüístiques genuïnes»...³ Està bé això de recuperar formes lingüístiques genuïnes, però si aquestes han de ser prioritzades, anem un altre cop a la disgregació de la llengua, a la dialectalització de la llengua i del valencià.

Tota acadèmia i tota universitat ha d'estudiar les formes genuïnes, les formes arrelades; però el poder polític ha de defensar sobretot, no tan sols la unitat de la llengua sinó la unificació de la llengua i això ho fa qualsevol comunitat lingüística. Ho fem els castellans, els castellano-parlants, amb Amèrica Llatina; totes les acadèmies de castellà a l'Amèrica Llatina, que van ser premiades amb el Príncep d'Astúries per la lluita i per la unitat de la llengua. Moviments secessionistes n'hi han hagut molts i precisament l'esforç que han fet les acadèmies de castellà, o espanyol, a l'Amèrica Llatina ha sigut un esforç d'unificació i no de disgregació. I per tant, a mi em fa por que eixe mot de *prioritzar* les formes locals ens porte a un trencament de la llengua catalana. I encara que està molt bé que l'Acadèmia es dedique a recuperar les formes autòctones, de l'escriptura formal i de l'educació, l'estàndard de la llengua que ha marcat l'Institut d'Estudis Catalans és el que s'ha d'aplicar. I la defensa no tan sols de l'unitarisme sinó de la unitat de la llengua ha de ser claríssima.

Després, el text que comente diu coses com les «grafies genuïnes de nombroses paraules usades pels escriptors clàssics». Tot això està molt bé, però tot això divideix una llengua comunitària que està molt dialectalitzada des de Girona fins al sud d'Alacant. Ara bé, tota aquesta tasca que ha fet l'Acadèmia Valenciana de la Llengua jo la trobe absolutament respectable, no em fa por. Crec que els membres són membres de qualitat, crec que encara que es parle poc cla-

---

2. Resolució 10/2002, de 4 d'abril, de la Presidència de l'AVL (Diari Oficial de la Generalitat Valenciana, 16 d'abril de 2002).

3. Resolució 10/2002, de 4 d'abril, de la Presidència de l'AVL (Diari Oficial de la Generalitat Valenciana, 16 d'abril de 2002).

rament, sobretot en temes de nom, ja ha arribat un moment que hauríem de parlar amb absoluta claredat.

Crec que els acadèmics han fet una bona tasca, però hi ha un perill. És el perill que ja s'ha produït en algunes institucions de la vida pública valenciana que exclouen mots valencians que l'Acadèmia diu que són correctes però que no són els lingüísticament genuïns. I bé, això és censura i va en contra de la unitat de la llengua. Si l'Acadèmia Valenciana de la Llengua diu que un mot és correcte, les institucions han d'acceptar qualsevol text que l'Acadèmia diga que és correcte i no han de vetar ni censurar textos que, en la seua correcció no s'afegeixen a eixa genuïtat lingüística plenament valenciana. A més a més, eixa genuïtat valenciana que diu l'Acadèmia tendeix a un intent d'unificació dins del dialecte valencià perquè, per exemple, quan recomana fer servir la paraula *hui* en lloc de *avui* no reconeix tampoc que en certes comarques septentrionals castellonenques es fa servir la paraula *avui* i, per tant, per què estem lluitant?, per unificar un dialecte en contra de tota la unitat d'una llengua? Quin és el criteri?, el dialecte o la llengua? Són perills que van en contra de la unitat de la llengua.

I, ara, voldria acabar només dient que tenim una tasca per davant molt més important després d'aquest acord de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua, que no és ja la normativització, sinó que tenim el tema pendent de la normalització de la llengua, l'ús públic i privat del valencià en tots els àmbits de la vida social. Això sí que és important i és on hauríem de posar totes les nostres energies.